

מפגש הפרשה
שעור פרשת השבוע אצלכם בבית

טבת התשע"ב

02-6791122
www.rosh-yehudi.org

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

"שלא שינו את שמם"

לפרשת שמות

1. שמות א, א-ב.:
 "וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ כָּאוּ. רְאוּבֵן שָׁמְעוֹן לֵוִי וַיהוּדָה"
2. בבמדבר רבה פרשה יג אות כ' ד"ה ביום הששי :
 "למה נאמר ג' מיני עולה, כנגד ג' מידות טובות שהיו בידן של ישראל במצרים ובזכותן נגאלו, שלא שינו את שמם ולא שינו את לשונם ושגדרו עצמם מן הערוה."
3. בשיר השירים רבה פ"ד וכן בויקרא רבה פרשה ל"ב:
 "רבי הונא בשם בר קפרא אמר, בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שמם, ולא שינו את לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא בהן אחד פרוץ בערוה. לא שינו את שמם, ראובן ושמעון נחתין, ראובן ושמעון סלקין (כמו ש"ראובן" ו"שמעון" נקראו כך ביורדם למצרים, כך נקראו עדיין באותם שמות כל הדורות שאחריהם עד שנגאלו ממצרים), ולא היו קורין לראובן רופוס, ולשמעון לא היו קורין לוליני, וליוסף לסטים, ולבנימין אלכסנדרא"
4. הרב אליהו בקול צופיך:
 לשון הקודש היא היסוד לכל נברא ולא רק לשמות בני ישראל. על הפסוק "ויקרא אלקים לרקיע שמים" (בראשית א, ח), אומר רש"י:
 "שמים - שא מים, שם מים, אש ומים, שערכן זה בזה ועשה מהם שמים". הוי אומר, שכל יסוד שבבריאה נקרא על שם המשמעות שלו בלשון הקודש. כמו כן, תקנו חז"ל "שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם", היינו שיש לשאול בשלום חברו על ידי אמירת "שלום", כי "שלום" הוא שמו של הקב"ה, ובו ראוי לברך את חברו (עייין ברכות דף נ"ד ע"א ורש"י שם) ומה שאומרים כיום 'פִּי' במקום 'שלום', אינו טוב כי זה בניגוד לתקנת חז"ל.
5. הרשב"ם
 "ולשון מצרים הוא, וכן היה דרכם לקרוא לאדם בשעה שממנים אותו על ביתם שם הראוי, וכן ויקרא משה להושע בן נון יהושע, כשנעשה משרתו, וכן ויקרא לדניאל בלטשצר, כדכתיב 'די שמיה בלטשצר כשם אלהי' (דניאל ד', ה)".
6. ספר "פרדס יוסף":
 "יש לפרש על פי מה שאמרו חז"ל, ישראל נגאלו בזכות שלא שינו שמם, כי שמא גרם, ורואים כשיתחילו לשנות בשמות הגויים אז הכל מותר להם, ופרעה הבין זאת והחליף שם יוסף בשם מצרי, וחשב שע"כ ישנה מנהגיו ותורתיו".
 "הנה לאחר שסיפר הכתוב על קריאת שמו של יוסף על ידי פרעה, חתם: 'ויצא יוסף על ארץ מצרים' אבל יוסף ג"כ הבין זאת, והתוודע לכל בשמו העברי, ובוזה סיכל עצת פרעה, וזהו שאמר ויצא יוסף - בשמו העברי".
7. אמירה גולדשטוף (פרנק) במאמר במכלול ט"ז
 יש להוסיף על הדברים דיוק נוסף בלשון המקרא. בסוף הפרשה כאשר יוסף מתוודע אל אחיו [שם, מ"ה, ג] ואומר להם: אני יוסף! ולא אמר אני אחיכם. אם הוא אחיהם המתבולל - אין להם בו עניין, ורק כאשר מקדים הוא כי עדיין הוא נשאר יוסף, מוסיף הוא ואומר להם בפסוק ד': "אני יוסף אחיכם". אם הוא נשאר בשמו העברי יוסף - אחיהם הוא באחוה ויכולים הם להתקרב אליו.
8. בעל "אוזניים לתורה"
 "צפנת פענח - השם הזה נזכר בתורה רק פעם אחת! ומזה ניכר שיוסף לא השתמש בו, אלא רק בשמו העברי. ומזה תוכחת מגולה לאלה, המשנים את שמם לשם האומות, ובפרט מי שזכה לקבל מהמלך את התואר לורד או ברון, והמלך שינה את שמו כנהוג, אז הס מלהזכיר להם עוד את שמם היהודי והוא זרעו אחריו נוהגים סלסול בעצמם להיקרא רק בשם החדש, שהעניק להם המלך לשם ולתפארת. אבל יוסף הצדיק מאן להיקרא בשם הנכרי שנתן לו פרעה בשעת ההכתרה למשנה למלך, והוסיף להיקרא רק בשמו העברי - יוסף. הוא

הודה במוצאו גם בהיותו בבית האסורים, כאומרו כי גנוב גונבתי מארץ העבריים, והוא הודה בשמו העברי בשבתו בארמון המלך".

9. הגמרא ברכות דף ז' עמוד ב' מנא לן דשמא גרים? - אמר רבי אליעזר דאמר קרא: "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות אלא שמות" (תהילים מ"ו, ט').

10. מסכת יומא ס"ט ע"א:
"בעשרים וחמישה (ב טבת) יום הר גריזים דלא למספד יום שביקשו כותים את בית אלוהינו מאלכסנדרוס מוקדון להחריבו ונתנו להם. באו והודיעו את שמעון הצדיק. מה עשה? לבש בגדי-כהונה ונתעטף בבגדי-כהונה ומיקרי-ישראל עמו ואבוקות של אור בידיהן וכול הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה עד שעלה עמוד השחר. כיוון שעלה עמוד השחר אמר(אלכסנדר) להם: מי הללו? אמרו לו: יהודים שמרדו בכך. כיוון שהגיע לאנטיפטרוס זרחה חמה ופגעו זה בזה. כיוון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו. אמרו לו: מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה? אמר להם: דמות דויקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי. אמר להם(ליהודים): למה באתם? אמר: אפשר בית, שמתפללים בו עליך ועל מלכותה שלא תחרב יתעוך עובדי-כוכבים להחריבו? אמר להם: מי הללו? אמרו לו: כותיים הללו שעומדים לפניך. אמר להם: הרי הם מסורין בידיכם. מיד נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסיהם והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים עד שהגיעו להר גריזים. כיוון שהגיעו להר גריזים חרשוהו וזרעוהו כרשינין כדרך שביקשו לעשות לבית-אלוהינו. באותו יום עשאוהו יום טוב."

11. תאורו של יוספוס פלוויוס:
כאשר בא אלכסנדרוס לירושלים הלכו הכותים ואמרו לו: היזהר שאינם מניחין אותך להיכנס לבית קודש הקודשים שלהם מפני שאתה ערל.
כיון שהרגיש גביהא בן פסיסא, הלך ועשה לו שתי אנפילאות, ונתן בהן שתי אבנים טובות, ובהם (שיון) רבוא כסף. כיון שהגיע להר הבית אמר לו: אדוני המלך שלוף מנעליך ונעול שתי אנפילאות הללו, מפני שהרצפה חלקה שלא תחלוק רגליך. וכיון שהגיע לבית קודש הקודשים, אמר לו: אדוני המלך עד כאן יש לנו רשות להיכנס ... א"ל הריני נכנס וכשאצא אשווה לך גביהתך

12. הרב חנן פורת:
שמות האישים במגילת אסתר נוכריים, ובכל זאת, מבעד ללבוש הזר, גנוז בשמה של אסתר המלכה הקמץ גם להסתר הפנים וגם לצפייה לישועה.
מחד: "אסתר מן התורה מנין? - ואנוכי הסתר אסתיר", ומאידיך - משמעות השם אסתר בפרסית - כוכב בוקר. זה המקור למדרש_המובא ברש"י: "איילת השחר דרשוהו באסתר" (תהלים כ"ב, א, ד"ה למנצח).
הפרק בתהלים הפותח בפסוק: "למנצח על אילת השחר מזמור לדוד" (שם), נדרש כולו על נס הפורים, ומן הראוי להעמיק בפשר הדימויים שבראשית הפרק כדי לעמוד, אגב הקבלה, על ימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה.